

Список використаних джерел

1. Аккерман Ф. Прикладная история, или Публичное измерение прошлого / Феликс Аккерман, Якоб Аккерман, Анна Питке [и др.] // “Неприкосновенный запас”. Журнальный клуб ИНТЕЛПРОС. – 2012. – № 3. – Режим доступа : intelros.ru/Интелпрос/Неприкосновенный запас/n3-2012.
2. Бойко О. Д. Феномен соціальної пам'яті: основні концептуальні підходи до аналізу та інтерпретації / О. Д. Бойко // Національна та історична пам'ять : зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 2. – С. 65–108.
3. Браунштейн Г. А. Революция и государство / Г. А. Браунштейн. – СПб. : Нестор, 2004. – 312 с.
4. Вжосек В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення : монографія / Войцех Вжосек ; [пер. з пол. В. С. Саган, В. В. Склокін, С. О. Сєряков ; наук. ред. А. Киридон, С. Троян]. – К. : Ніка-Центр, 2012. – 292 с. – (Серія “Ідеї та Історії”. – Вип. 7).
5. Голубчик Г. “Публічна історія” як сфера державно-управлінської діяльності: зарубіжний досвід / Г. Голубчик // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1 (20). – С. 51–59.
6. Киридон А. М. Історик та політика пам'яті: “розщеплена ідентичність” / А. М. Киридон // Чорноморський літопис : наук. журн. – 2010. – Вип. 2. – С. 116–121.
7. Нора П. Всемирное торжество памяти / Пьер Нора ; [пер. с фр. Марии Сокольской] // Неприкосновенный запас. – 2005. – № 2/3. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/nz/2005/2>.
8. Про А. Двенадцать уроков по истории / Антуан Про ; [пер. с фр. Ю. В. Ткаченко]. – М. : РГГУ, 2000. – 336 с.
9. Селунская Н. Б. Методологическое знание и профессионализм историка / Н. Б. Селунская // Новая и новейшая история. – 2004. – № 4. – С. 24–41.
10. Тилли Ч. Историческая социология / Ч. Тилли // Социс. – 2009. – № 5. – С. 95–101.
11. Хальбвакс М. Социальные рамки памяти / Морис Хальбвакс ; [пер. с фр. и вступ. ст. С. Н. Зенкина]. – М. : Новое изд-во, 2007. – 348 с.

Надійшла до редколегії 06.05.2016 р.

УДК 101.2/351

ФЕНОМЕН ФІЛОСОФІЇ ЯК “ПРАКТИЧНОЇ МУДРОСТІ” ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Корженко В. В.,
д. філос. н., проф.,
професор кафедри політології і філософії ХарПІ НАДУ,
м. Харків

Зроблено спробу реабілітації філософії як “практичної мудрості” в осмисленні проблем теорії і практики державного управління.

Ключові слова: Всесвітній день філософії, державне управління, філософія державного управління, сфери державного впливу в ринковому суспільстві, “абетка” в соціальному пізнанні.

Korzhenko V. V.,
Doctor in Philosophy Sciences, Professor,
Professor of Politology and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv

PHENOMENON OF PHILOSOPHY AS “PRACTICAL WISDOM” OF PUBLIC ADMINISTRATION

An attempt has been made to rehabilitate philosophy as a “practical wisdom” in conceptualization of the problem issues of the public administration theory and practice.

Key words: World Philosophy Day, public administration, public administration philosophy, spheres of state influence in a market society, “alphabet” of social cognition.

© Корженко В. В., 2016

Філософське осмислення проблем формування теорії і розвитку практики державного управління в українському суспільстві набуває особливої актуальності в умовах докорінних соціально-економічних та політичних трансформацій, якісних змін. Філософія, як відомо, “приходить” у світ людського буття з *напругою помислити* його, але мабуть ніхто не хоче, щоб із своїм “приходом” вона занадто спізнилася. Коли філософія “починає малювати” своєю сірою фарбою (мова філософії) по сірому (в сутінках ледь видимого, зникаючого старого проблемного світу), зазначає німецький філософ Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770–1831), це показує, що якась форма життя застаріла, і своїм “сірим по сірому” філософія не може зробити її іншою, новою. Вона може лише зрозуміти і прояснити її. Сова Мінерви, за Гегелем, “починає свій політ тільки з настанням сутінок”.

Понад двадцять років успішно розвивається в Україні сфера науки державного управління, у т. ч. й філософія державного управління. За цей час виховано сотні висококваліфікованих фахівців, написано тисячі актуальних публікацій (статті, монографії, навчальні посібники, підручники, словники, енциклопедія). Зокрема, розробкою проблем філософії державного управління активно займаються В. Князев, З. Балабасва, Р. Войтович, В. Воронкова, Ю. Кальниш, М. Кашуба, А. Колодій, Н. Корабльова, Ю. Куц, О. Молодцов, М. Пірен, В. Сичова, Л. Хашиєва та ін.

Проте, як свідчить аналіз дисертаційних досліджень, присвячених проблемам державного управління, філософським аспектам управлінської діяльності не приділяється належної уваги. У фахових підручниках взагалі відсутні розділи з філософії державного управління, а наявні окремі публікації, як правило, надто переобтяжені загальними міркуваннями про природу управління взагалі та публічного управління зокрема. Філософські дисципліни, що стосуються державного управління, взагалі поступово витісняються з навчального процесу вищої школи.

Мета статті – привернути увагу фахівців до проблематики філософії державного управління, з’ясувати її значення для формування теорії і розвитку практики управління державою в українському суспільстві змін.

Підвищена увага до філософського осмислення теорії і практики державного управління викликана складними процесами соціально-економічного та політичного характеру, що супроводжують українське державотворення. Ще й сьогодні відсутні більш-менш прийнятні саме для України наукові концепції, що враховують дію таких чинників суспільної психології, як мотиви поведінки громадян, способи їх помислення, народні традиції, поширені звички тощо, на підставі яких мав би відбуватися розвиток українського суспільства. Розроблення таких концепцій пов’язано з необхідністю застосування адекватної філософської методології наукових досліджень.

Разом з тим у сучасному суспільстві, що глобалізується, філософія виходить далеко за межі освітніх закладів у реальне людське життя, й від кожної конкретної людини, а особливо від державного службовця, вимагається застосування зусиль, знань, умінь і навичок “включення” філософської культури мислення.

Філософія як форма “мудрого” осмислення світу людського життя, прагне засобами раціонального пізнання з’ясувати сутнісні особливості в єдності одиничного і загального, природного і соціального, вільного і відповідального, сутнісного і існуючого, необхідного і випадкового, правового і морального, причинного і наслідкового, зупиняючись на ціннісних, соціально-політичних, моральних, естетичних, управлінських та інших аспектах людської екзистенції.

Отже, не випадково Генеральна конференція ЮНЕСКО, як відомо, проголосила рішення про щорічне проведення *Всесвітнього дня філософії* (33-тя сесія, м. Париж, 2005 р.). У Резолюції, що прийнята відповідно до доповіді Комісії III на 18-му пленарному засіданні 19 жовтня 2005 р. стверджується, що це рішення викликане зростанням ролі

філософії в сучасному суспільстві. “Філософія є науковою дисципліною, яка стимулює критичне і незалежне мислення, сприяє кращому розумінню навколишньої дійсності та утвердженню ідеалів толерантності і миру”. Окрім того, саме з філософським мисленням пов’язується пошук “спільної платформи” для обговорення і вирішення суспільних проблем, які стосуються якісних соціокультурних перетворень та подолання небезпечних для людини і суспільства викликів¹.

Отже, сьогодні ЮНЕСКО вбачає в філософії дієву рушійну силу для упровадження в суспільному бутті засад індивідуальної і колективної свободи завдяки “включенню” мислення, осмисленню людським “Я” власного життя, зусиллю мислити, тобто філософствувати.

Сучасна теорія державного управління в Україні, разом з практикою державноуправлінської діяльності, тільки проходять перші етапи свого становлення, і конче потрібними стають саме теоретико-методологічні принципи, методи та засади, на підставі яких наука трансформується в логічну побудову з її чітко сформованим методологічним апаратом. Виходячи з цього, упорядкування й систематизація знань у галузі науки державного управління є першочерговим завданням, що потребує свого вирішення. Актуальність аналізу філософських проблем державного управління пов’язано ще і з тим, що, маючи міждисциплінарний характер, галузь науки державного управління потребує фундаментальних розробок, які з часом сформуують єдину наукову методологію досліджень.

Якщо згадати “Сову Мінерви” Гегеля, то можна констатувати, що філософія державного управління, як філософська дисципліна, не може надавати державноуправлінській практиці ніяких “керівних” рецептів, вона нікого й нічому не повчає, залишаючи вирішення конкретних проблем науці державного управління та практикамп-управлінцям. Філософія державного управління лише “розширює горизонт” їх теоретичного “бачення” та дозволяє з’ясувати вихідні методологічні засади державноуправлінських відносин [1, с. 56]. Так само не можна комусь щось помислити за іншого у практиці державного управління, кожен це може і повинен робити сам. Насправді, філософія шукає відповіді на запитує людське буття, а не прагне бути “довідковим бюро” чи “наукою наук”. Вона пропонує управлінням-практикам можливі відповіді на виклики в соціально-економічній, політичній та інших сферах життя людей, а не диктує їх як обов’язкові до виконання. Через “включення” власного мислення та інтелекту управлінець-практик погоджується чи не погоджується з наданими філософією відповідями на виклики, тобто самостійно, а не з посиленням на філософію, є відповідальним за зроблений ним самим вибір¹.

З погляду на зазначене, слід розрізнати, з одного боку, “державне управління” як теорію чи сферу науки, а з іншого – як певний вид діяльності чи реальний процес.

Специфічними особливостями державного управління як процесу можна вважати, на наш погляд, те, що *державне управління* здійснює відповідний вплив на суспільство як соціальну систему і його окремі сфери (сутнісні складові системи) з метою впорядкування структури, збереження цілісності, якісної визначеності, відтворення, удосконалення і розвитку. Державне управління, *по-перше*, завжди має здійснюватись усвідомлено, осмислено, раціонально; *по-друге*, може бути лише відповідним чином організованою дією у процесі розроблення й досягнення чітко накресленої мети; *по-третє*, орієнтуватись на отримання загальнонагомих результатів при забезпеченні відтворення й упорядкування соціально діяльної структури суспільства.

¹ Акты Генеральной конференции: 33-я сессия, Париж 3–21 октября 2005. Т. 1 : Резолюции. Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры / [набр. и отпеч. в тип. ЮНЕСКО]. – Париж, 2005. – С. 93–94.

Державне управління як процес є унікальним явищем, що має значні відмінності в різних країнах світу. Головна причина перебування державного управління під постійним “прицілом” філософського осмислення полягає в тому, що кожна окрема держава, як і кожна окрема людина, є унікальним соціальним явищем. Аргументами щодо цього можна вважати такі судження:

– виявляється, що ні функціонування, ні розвиток держави не є очевидними, не підлягають якимось загальним законам;

– функціонування і розвиток держави відбуваються завдяки свідомій діяльності людей, що прагнуть пристосувати соціальне середовище до власних потреб;

– відносини між людьми, їх інтереси та потреби визначають характер, спрямованість, динаміку та ритм життєдіяльності, якість життя.

Відтак, *управляти* сучасною державою означає не що інше, як спонукати громадян до діяльності на основі чітко визначених юридичних норм. У свою чергу, “унікальне” важко піддається науковому аналізу, науковим узагальненням, тобто завжди вимагає філософського осмислення.

Проте унікальність державного управління не означає повну відсутність чогось загального, подібного. Особливої актуальності в сучасному суспільстві набувають деякі загальні проблеми, що стосуються державного управління, зокрема виявлення конкретних сфер суспільного буття, якими має управляти держава в умовах становлення та розвитку ринкових відносин. Дослідження окремих науковців переконують, що такими сферами можна вважати:

– *фінанси* (державний бюджет, податкова система, інвестиції, банківська система, система кредитування, ринок цінних паперів тощо);

– *людські ресурси* (кадрова політика, робочі місця, ринок праці, культура, освіта, охорона здоров'я, соціальні питання та ін.);

– *інформація* (вільний інформаційний простір, первинна статистична інформація, наукова та інноваційна інформація, віртуальний простір, засоби масової інформації, моніторинг суспільної думки і т. ін.).

Державне управління потребує наукового обґрунтування нового розуміння *системи і системності*, яке диктується сучасними поглядами на соціальні практики². *Соціальна практика* – це сукупність цілеспрямованих дій певної людської спільноти, що набувають системного характеру під впливом упровадження реальної науково осмисленої соціальної мети та на основі особливого комунікативного коду (соціокультурні норми, національні традиції, духовні цінності, ідеально-типові риси тощо).

Якщо під соціальною практикою мати на увазі зазначене, то з необхідністю напрошуються такі висновки:

по-перше, можна наполягати на тому, що “системна діяльність” завдається науково вивіреною структурою органу державного управління чи органу місцевого самоврядування, який втілює в життя конкретні й реальні соціальні програми та проекти;

по-друге, людина за своєю звичайною (природною) природою чи сутністю є розумною та діяльнісною істотою, отже, держава зобов'язана створити відповідні умови для задоволення будь-яким громадянином своїх потреб та реалізації своїх інтересів його власними “силами” без “батьківської опіки з боку держави (демократична, соціальна, правова держава; свобода людини і громадянина);

по-третє, лише за умов реального упровадження в державі програмно-цільового управління, партнерських відносин та взаємної довіри між владою і громадянами є можливою правова держава та ліберально-демократична соціальна практика публічного управління.

² Практика від грец. – *практикí* – діяльність; у широкому сенсі – цілеспрямована діяльність людей, змістом якої є перетворення природи і вдосконалення суспільних відносин з метою задоволення їхніх потреб.

У чому ж полягає призначення філософії для державного управління, оскільки філософія, як уже зазначалось, “включається” до помислення, зокрема, державноуправлінських питань, коли з’являється необхідність “бити на сполох” на теренах відчужуючого суспільного буття (“відчужуючим буттям” можна вважати реального життя громадян, де освічена людина, фахівець своєї справи не може задовольнити свої прості життєві потреби власною працею)³.

Перш за усе слід мати на увазі, що процеси державного управління стають предметом для філософського усвідомлення за певних умов, а саме:

– коли державне управління аналізується в контексті розвитку суспільного цілого (держави), її стійкого зростання;

– коли суспільні цілі, до яких має відношення державне управління, стосуються об’єктивних тенденцій розвитку суспільства, є реальними;

– коли у смисл державного управління, як теорії, вчення, укладається усе ціле соціальної філософії (філософська проблематика в її цілісності, здобутки минулих поколінь, “уроки історії” тощо);

– коли державне управління розглядається в контексті практично-перетворювальної діяльності людини, тобто у зв’язку з якісною зміною людським “Я” свого власного способу життя, де людина вважається метою, а не засобом;

– коли мислене людське буття у філософському помисленні доходить до кінцевої межі помисленого людського життя, або “кінцевого смислу людської історії”, як сказав би Гегель, тобто *кінцевої мети в діяльності змін*.

“Незручність” філософії як для фахівця з теорії державного управління, так і для управлінця-практика полягає, на наш погляд, не в її так званій “абстрактності”, “спекулятивності”, слабкій “зашемленості”, а зовсім в іншому, в її сутнісних ознаках: *по-перше*, філософія ніколи не мислить вже кимось помислене певне людське буття, чи “про запас”; *по-друге*, філософія як філософствування (зусилля на “включення” помислення, інтелекту) – це завжди думка, що здійснюється в мисленні тут і зараз або тепер, тобто в наявному соціокультурному просторі і в реальному соціальному часі, але з урахуванням пройдешнього, прийдешнього і вічного; *по-третє*, філософія “підіймає, підносить” людину над буденним, нічого і ніколи не спрощуючи і не “перекладаючи” на мову публіки; зрештою, *по-четверте*, філософія – це зусилля помислити до того ще ніким не мислиме, щоб уникнути найгіршого, або знайти відповідь на питання: “Що” і “Як” треба робити людському “Я” у власній життєдіяльності, щоб вижити у цьому світі й навчитися достойно жити.

Відомо, що філософія як мудрість в її історії та сучасному тлумаченні постає в двох іпостасях (видах):

– як понятійне теоретичне знання, як “метафізика” (Арістотель) чи “наука логіки” (Гегель);

– як мудре вирішення практичних питань суспільного життя – *практична філософія* (Сократ) (прикладі: практична мораль Сократа, а в сучасному розумінні – філософія державного управління, філософія культури, філософія освіти, філософія медицини, філософія техніки, філософія права, філософія політики тощо).

Отже, з урахуванням усього зазначеного, можна стверджувати, що *філософія державного управління* – це, на нашу думку, сфера соціальної науки, яка вивчає (предмет дослідження):

1) загальні тенденції розвитку та закономірності державноуправлінської практики як різновиду соціальної практики, державноуправлінських відносин як різновиду суспільних відносин;

³ Певні підказки для відповіді на це питання знаходимо у Карла Ясперса [2, с. 267, 273, 290, 292–293, 296–297, 299 та ін.].

2) одиночне, особливе та загальне в розвитку державноуправлінських, самоврядних та громадських інститутів;

3) державноуправлінські явища, процеси та технології в контексті забезпечення дії механізмів організаційного та стабілізаційного впливу на суспільство задля досягнення стандартів демократичної, соціальної, правової держави та стійкого соціально-економічного розвитку усіх її територій.

Якщо філософія прагне відповіді на питання “Що” і “Як” треба робити людині, щоб вижити у цьому світі й навчитися достойно жити, то основним питанням, що його має вирішувати *філософія державного управління* у “напрузі помислити”, можна сформулювати так: як створити ефективну систему влади й управління в окремій державі, де міг би максимально реалізувати себе *народ* як джерело влади і *людина та громадянин* як джерело суспільного розвитку.

Виходячи із зазначеного й маючи на увазі те, що, по-перше, аж до Нового часу людської історії наукові знання розвивались у лоні філософії (не існувало фізики, хімії, біології тощо як наук у сучасному їх розумінні), по-друге, філософія в історії її розвитку представлена значною множиною персоналій, шкіл та напрямів, – можна наважитись виокремити певні вимоги як обов’язковості для дослідника процесів і явищ державного управління, зокрема:

– оскільки мислителі в різні історичні епохи вирішували не наші сучасні, а “свої” проблеми людського існування, причому вирішували їх по-своєму, принципово відмінно від сьогоднішнього способу мислення, то будь-який філософ чи філософський напрям, безперечно, має у своєму арсеналі плідні ідеї щодо реагування на проблеми суспільного буття [2, с. 263, 297], відтак, сучасний науковець повинен (зобов’язаний) оволодівати філософською культурою, виробляти в собі вміння застосовувати філософську методологію та понятійний апарат філософії для аналізу актуальних проблем державного управління [Там же, с. 313–314];

– кожен високоосвічений фахівець та дослідник має опановувати навички виокремлення філософського змісту щодо буття соціально-економічної, політичної, культурної та інших сфер, а також окремих явищ і процесів суспільного життя; узагальнювати наявні напрацювання у філософії з питань суспільного розвитку та державного управління; аналізувати, узагальнювати та систематизувати сучасні моделі, методи і форми державного управління соціальними процесами із застосуванням філософської методології;

– завдання кожного науковця – навчитися ефективно використовувати знання історико-філософських аспектів розвитку теорії державного управління [2, с. 298] та теоретичні здобутки з інших сфер науки для комплексного вирішення проблем державного управління, розв’язання нагальних суперечностей в управлінських та інших суспільних відносинах.

Разом із тим однією з найважливіших передумов для здійснення наукових досліджень у сфері державного управління можна вважати, на наш погляд, адекватне розуміння специфічних особливостей соціальної істини⁴:

– соціальна істина є *принципово діяльнісною*, потребує практики здійснення відповідного суспільного елемента (привабливі ідеї про зміст суспільних трансформацій у соціальній філософії на вважаються істинами);

– відбувається як *творення нового* (небувалого) в суспільному бутті згідно з наперед сформульованою, науково осмисленою, публічно визнаною соціальною ідеєю;

– соціальна істина *не витримує втрати часу* (бездіяльності) і статички суспільного простору (“консервація” старого в соціальних відносинах та всіх сферах суспільного буття, або імітація модернізаційних змін);

⁴ До речі, на окремих аспектах соціального пізнання та соціальної істини акцентує увагу й Карл Ясперс [2, с. 261, 265–267, 289, 293, 305, 307–310 та ін.].

– завжди має бути *відповідальною* (вона не може ні пропонуватись, ні здійснюватись, якщо її можливі наслідки зашкоджують життєдіяльності людини, збереженню людського життя і здоров'я)⁵;

– соціальна істина завжди є *плюралістичною*, тобто включає альтернативні ідеї та альтернативні шляхи суспільних здійснень, коли свободою стає “панування” окремої людської спільноти над обставинами життя зі знанням справи;

– соціальна істина – це *конвенційне знання* (від латин. *Conventio* – договір), *неформальний публічний договір* із приводу інтерпретації якихось соціальних явищ, процесів тощо, тобто соціальну істину пов'язано з осмисленням та обґрунтуванням найбільш *прийнятних* (прагматично і раціонально вивірених) *шляхів людської діяльності* задля досягнення певної (бажаної) *мети*;

– соціальна істина є іманентною здатністю людини, сама *людина стає елементом істини* в активній, творчій діяльності, власній праці на себе і для себе; здійснюючи істину, *людина здійснює себе як гідну особистість*;

– потребує *раціонального (наукового) осмислення* (вивірення) дій, кожного конкретного кроку в діяльності й наступного просування в діяльності *за логікою step-by-step* (крок за кроком);

– соціальна істина *ґрунтується* на всій історії розвитку суспільної думки, тобто *включає “абетку”*, або, за висловом Г. Сковороди, “Буквар” (згадаймо його відомий твір “Розмова, названа алфавіт або буквар миру”) – *вивірене соціальними практиками знання як аксіоми* (незаперечні істини, що не потребують спеціального доведення)⁶.

Отже, як висновок, можна виокремити сутнісні засади соціальної істини, що мають враховуватись у теорії і практиці державного управління:

– *явища дійсності* (або соціального буття) *відбуваються як істини* лише тоді, коли їх *реальність* відповідає їх *поняттю* (ідеться про “тотожність” *сутності й існування*, перетворення у практичній діяльності соціальної істини на соціальну справедливість і правду життя);

– соціальна істина може збігатися з правдою і справедливістю в реальному житті, не будучи тотожною їм; “правда” і “справедливість” – це категорії етики, а “істина” – гносеології, отже, усе залежить від здатності *суб'єкта пізнання* до погодження інтересів, реалізації загальних цінностей;

– оскільки істина ще не є самою правдою життя, а являє собою його гносеологічну передумову, лише засобами людської (соціальної) *практики* соціальна істина перетворюється на правду життя.

⁵ Кожна “нормальна” людина (не “утриманець”, який звик до “батьківської опіки” держави) добре розуміє, що свій добробут вона може забезпечити виключно власною працею на себе і для себе. Проте існує поняття “тріха” не в релігійному, а у філософському розумінні (про це можна довідатись, уважно перечитуючи “Філософію права” Гегеля [1], коли держава своїми “незграбними” заходами ставить людину перед “планкою життя”, яку жодна звичайна людина за цих заходів не може подолати “ні над нею, ні під нею”).

⁶ Абеткою соціально-економічної діяльності та державноуправлінських практик можна вважати *вчасне розв'язання проблем* (та запобігання їм), що постійно виникають у суспільстві, дія за *принципом “виклик – реакція”* з включенням усього наявного наукового потенціалу (стосується сучасних розвинених соціальних практик), а не цілепокладальна дія за наперед визначеною теорією чи суб'єктивною точкою зору (так звана “радянська” і сучасна пострадянська практика).

Окрім того, сьогодні мало кому з фахівців потрібно доводити, що *основною ідеєю економічної думки* в історії її розвитку є створення цивілізованих конкурентних ринкових відносин у будь-якій державі, тобто створення дієвої системи *внутрішнього ринку*.

Державне управління пов'язано з раціональним (розумним) регулюванням і організацією діяльності людей з метою отримання ефективного, соціально значущого і корисного результату. У цьому відношенні філософія дозволяє науці державного управління вийти за свої власні межі дослідження, розширити горизонт власного "бачення" управлінських проблем, "перевершити" себе.

Філософія, як справедливо стверджував Гегель, є "схоплена в мислі епоха". Відтак, основою філософствування можна вважати всю соціально-історичну діяльність людей, зокрема і державноуправлінську діяльність. У філософських категоріях у понятійній формі відбито сутність епохи і її досвіду, тобто у філософії в стислому вигляді зосереджується досвід усіх попередніх поколінь людей, усієї історії людства.

Яке ж місце належить філософському методу в системі методів інших наук і сфер соціальної практики, зокрема в державному управлінні?

Для філософського метода головним є не те, що його можна повсюдно застосовувати, а дещо інше. Оскільки у філософії, на відміну від будь-якої конкретної науки, теорія і метод збігаються, філософський метод дозволяє виявити загальні закономірності розвитку, руху людського пізнання до істини. У його розпорядженні є логічно розвинута, багата змістом система загальних принципів та категорій.

Застосування філософського методу в теорії і практиці державного управління вимагає оволодіння науковцем та управлінцем-практиком філософською культурою, навичками творчості та раціонального помислення, що потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Гегель Г. В. Ф. *Философия права* : [пер. с нем.] / Георг Вильгельм Фридрих Гегель ; [ред. и сост. Д. Д. Керимов и В. С. Нерсесянц ; авт. вступ. ст. и примеч. В. С. Нерсесянц]. – М. : Мысль, 1990. – 524 с. – (Филос. наследие).
2. Ясперс К. *Философия*. Кн. Первек : Философское ориентирование в мире / Карл Ясперс ; [пер. А. К. Судакова]. – М. : Канон + РООИ "Реабилитация", 2012. – 384 с.
3. Fukuyama F. *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity* / Francis Fukuyama. – N. Y. : Free Press, 1995. – 457 p.

Надійшла до редколегії 06.06.2016 р.

УДК 342.5

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ, Web 2.0 ТА СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ

Орлов О. В.,

д. держ. упр., проф.,

завідувач кафедри інформаційних технологій і систем управління ХарPI НАДУ

Кобзев І. В.,

к. т. н., доц.,

доцент кафедри інформаційних технологій і систем управління ХарPI НАДУ

м. Харків

Розглянуто перспективи інтеграції соціальних мереж та державних інформаційних систем. Виявлено основні переваги й обмеження використання соціальних мереж у реформуванні державного управління на основі інформаційних технологій, а також досвід використання їх у державних відомствах деяких країн.

Ключові слова: електронне урядування, інтеграція, інформаційні технології, соціальні мережі, державна стратегія, зворотний зв'язок, Інтернет.

© Орлов О. В., Кобзев І. В., 2016